

СУВ ХЎЖАЛИГИ ИНШОАТЛАРИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШНИНГ РОЛИ

Тошева Мафтуна Рустамовна

“ТИҚХММИ” миллий тадқиқот университети ассистенти

Аннотация Мақолада Россияда сув хўжалиги комплексини бошқариш муаммолари кўрсатилган ва уларни ҳал қилиш йўллари таклиф этилади. Бинобарин, сув хўжалигини модернизация қилиш комплекс ва босқичма-босқич амалга оширилиши керак.

Калит сўзлар: сув ресурслари; бошқарувнинг ҳавзавий тамойили; сувни муҳофаза қилиш; пуллик сувдан фойдаланиш; бошқарувнинг мураккаблиги

Кириш. Сув фондини давлат бошқаруви тизимини такомиллаштириш ва ривожлантириш бошқарув органлари тузилмасини такомиллаштириш, инвестиция жараёнини тартибга солишнинг самарали дастаклари ва механизмларини ишлаб чиқиш ҳамда сув хўжалиги ва сувни муҳофаза қилиш дастурларини барқарор молиялаштиришни таъминлаш билан боғлиқ. фаолияти, ахборотни такомиллаштириш, тартибга солиш ҳуқуқий ва илмий-техник таъминот.

Сув хўжалиги тизимидаги ягона асосланган тамойил бу маъмурий-худудий принцип билан биргаликда сув объектларидан оқилона фойдаланиш ва муҳофаза қилишни ягона табиий-хўжалик мажмуаси сифатида таъминлашга қодир бўлган ҳавзавий принципдир. сув олиш зонасининг хавфсизлиги. Замонавий маъмурий-худудий бўлиниш сув ҳавзалари ҳавзаларининг гидрографик чегараларига тўғри келмаслигини ва ҳавза тизимининг элементлари ўртасидаги мавжуд муносабатлар асосан қарама-қарши эканлигини ҳисобга олиб, дарё ҳавзасини бошқариш умумий ҳавза, сув ҳавзаси, минтақавий, шаҳар даражасида, шунингдек, индивидуал корхона даражасидаги муаммоларни ҳал қилиш тузилмасини яратиш мақсадга мувофиқдир. Ушбу тузилма қисмининг тўлиқ бажарилишини таъминлашга имкон беради федерал ижроия органи, масалан, мамлакат субъекти даражасида, худуди кичик ҳавзаниннг чегараларида жойлашган, шунингдек, муниципалитет даражасида, масалан, дарёлар, дарёлар, кичик дарёлар ва булоқлар манбаларини муҳофаза қилиш[6].

Ўзбекистон Республикаси сув қонунчилигининг тамойилларидан бири ҳавза округлари чегараларида сув муносабатларини тартибга солиш принципи (ҳавзавий ёндашув) [1, 3-модда].

Ўзбекистон Республикасида сув объектларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги бошқарувнинг асосий бўлинмаси бўлган ва дарё

ҳавзалари ва улар билан боғлиқ эр ости сув объектлари ва денгизлардан иборат йиғирмата ҳавза округи қонун билан белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 2019 йил 09 октябрдаги ПҚ-4486-сонли "Сув ресурсларини бошқариш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига мувофиқ, сув ресурслари соҳасидаги мулкларига давлат хизматларини кўрсатиш ва бошқариш функцияларини бажарадиган федерал ижро этувчи органдир.

Сув хўжалиги ўз фаолиятини тўғридан-тўғри ёки ўзининг ҳудудий органлари (шу жумладан ҳавзалар) орқали ва бошқа федерал ижроия органлари, Ўзбекистон Республикасининг таъсис субъектларининг ижро этувчи ҳокимиятлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, жамоат бирлашмалари ва бошқа органлар билан ҳамкорликда бўйсунувчи ташкилотлар орқали амалга оширади.[5].

ФАВРнинг ҳудудий органларига ўн тўртта сув ҳавзаси бошқармаси (БВУ) ва битта кўл сув ресурслари бўлими киради. Байкал. Шунга кўра, олтига ҳавза округи (йиғирматадан) алоҳида ҳавза бошқарув органларига эга эмас.

Федерациянинг деярли ҳар бир субъектида СТБга бўйсунувчи сув хўжалиги бошқармалари ташкил этилган бўлиб, улар Федерация субъекти ҳудудида сув ҳавзалари бошқаруви ва сувдан фойдаланувчилар ўртасидаги алоқани таъминлайди.

Ушбу бирликларнинг мавжудлиги операни тақдим этиш имконини беради сув истеъмолчилари билан фаол ишлаш, катта ҳажмдаги ишларни ўзгартириш ва Федерация субъектларининг ўзлари ичидаги муносабатларнинг бир қатор масалаларини боғлаш

ушбу ташкилотларга.

Ҳудудий даражада давлат бошқаруви бир-бири билан келишилган ҳолда федерал давлат органларининг ҳудудий органлари (СТБ сув хўжалиги бўлимлари) ва Россия Федерациясининг таъсис субъектларининг давлат ижроия органлари томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган ваколатлари доирасида амалга оширилади. Делимитация ҳозирда кузатилаётган ваколатларнинг такрорланишини истисно қилиш, шунингдек, томонларнинг ҳар бирига давлат бошқарувининг айрим масалалари бўйича мутлақ ваколатлар бериш тамойили асосида амалга оширилади. Зарур ҳолларда, қабул қилинаётган қарорларнинг ўзаро келишуви институтидан ("икки калит" тамойили) фойдаланиш мумкин. Ўзаро ҳамкорлик ва ваколатларни амалга оширишнинг бошқа ўзаро мақбул схемаларидан ҳам фойдаланиш мумкин.

Сув ресурсларини бошқаришнинг ҳавзавий принципини қўллаш билан бир қаторда, ҳавза округларининг Сув кодексида Россия Федерациясининг таъсис субъектларининг ижро этувчи ҳокимият органларининг (табiiй ресурслар

қўмиталари) ваколатларини кенгайтириш орқали уларнинг роли ортиб бормоқда. . Хусусан, Россия Федерациясининг субъектига сув объектларидан фойдаланиш ва муҳофаза қилиш устидан минтақавий давлат назорати ва назоратини амалга ошириш ваколати берилди, федерал назорат остида бўлган сув объектлари бундан мустасно (РФ ВКнинг 25-моддаси). Шунингдек, Россия Федерациясининг субъектлари сув муносабатларини тартибга солиш соҳасида норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилишлари мумкин. Сув ресурсларини бошқариш ваколатларини қуйи даражага ўтказиш бўйича ҳаракатлар ва бошқарувнинг ҳавзавий принципи ўртасида тафовут мавжуд. Ҳавзани бошқариш бўғини мустаҳкамланмаяпти.

Сув хўжалигининг ҳавзавий тамойилини амалга ошириш дарё ҳавзасидаги сув объектларининг ҳолати ва юзага келадиган мунозарали масалалар тўғрисида маълумотларни олиш ва таҳлил қилиш тизимини яратишни, улардан фойдаланиш, тиклаш ва муҳофаза қилиш соҳасида мақбул қарорларни қабул қилишни назарда тутди. табиий сувлар; дарёлар ҳавзасини бошқариш режасини ишлаб чиқиш; дастурий тадбирларни амалга ошириш учун бюджетни шакллантириш ва хўжалик ва бошқа фаолиятни амалга оширишда сув объектларини ифлослантирганлик учун тўловлар ҳамда сув объектлари ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқлар ҳисобига атроф-муҳитни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини молиявий таъминлаш [6].

Сувни муҳофаза қилиш нуктаи назаридан оқова сувларни ва (ёки) дренаж сувларини бепул оқизишга йўл қўйилмайди. Чиқинди сувлар, ҳатто санитария меъёрлари бўйича тозаланганидан кейин ҳам, табиий сувдан ифлослантирувчи моддаларнинг қўпайиши билан фарқ қилади, бу эса сувдан фойдаланиш қийматини пасайтиради. Уларнинг сув ҳавзаларига қайтиши сув сифатига салбий таъсир қилади. Чиқинди сувни тўкиб ташламаслик керак, балки уни ўтказиш ёки этказиб бериш керак

ихтисослаштирилган корхоналарга сақлаш ёки регенерация қилиш учун маълум бир ҳақ эвазига. Тўлов оқова сувни суюлтириш учун зарур бўлган сувни баҳолашга тенг бўлиши мумкин (ифлосликлар концентрациясини МПС даражасига этказиш). Тўловлар чиқинди сувнинг миқдори ва сифатини ҳисобга олиши керак. Тўғридан-тўғри корхоналарнинг бир қисмига чиқинди сувларни тозалаш харажатларининг маълум бир қисмини қоплаш, сувни муҳофаза қилиш бўйича интенсив тадбирларни иқтисодий рағбатлантириш, табиий сувларни ифлослантириш учун тўловларнинг молиявий оқими мақсадли фойдаланиш учун ёпиқ. Ушбу тўловлар махсус фондларда тўпланиши керак ва шунинг учун бюджетни четлаб ўтиб, нархларнинг ошишига деярли таъсир қилмайди. Акс ҳолда, инфляция тенденциялари кучайиши ва корхоналар учун салбий қайта тақсимлаш эффекти юзага келиши мумкин.

Ривожланган мамлакатларда ифлослантурувчи моддалар чиқиндиларининг 30-70% га қисқаришига тўловлардан фойдаланишнинг ёпик схемалари орқали эришилади.

Сувни муҳофаза қилиш фаолиятини иқтисодий таъминлаш мақсадида сувдан фойдаланганлик учун тўлов бир қатор асосий муаммоларни ҳал қилишни ўз ичига олади:

- ҳудудлар бўйича тўловлар миқдорини фарқлаш;
- тўловларни ундириш механизмларини, уларнинг қабул қилиниши устидан назоратни, шунингдек уларни амалга оширишга мажбурлаш усулларини модернизация қилиш;

- бир ижроия органига бўйсунувчи ва унга ҳисоб берувчи ихтисослаштирилган молия бошқаруви органларининг шаффоф тузилмасини яратиш;

- сув объектларини сувдан фойдалангандан кейин тиклаш бўйича чоратадбирларни молиялаштириш ҳажми ва тегишли сувдан фойдаланувчининг умумий тўловлари нисбати;

- стандартларнинг босқичма-босқич кучайтирилишини таъминлаш, ҳисобга олинган ифлослантурувчи моддалар доирасини кенгайтириш ва стандарт ва ортиқча сувдан фойдаланиш учун тариф ставкаларини ошириш.

Сув ҳавзалари ҳудудларидаги экологик вазиятни яхшилаш бўйича ҳавзавий дастурлар ҳудуднинг табиий хусусиятларини ҳисобга олиши ва сув объектларига антропоген таъсир даражасини босқичма-босқич камайтиришга йўналтирилган бўлиши керак. Айнан шу эрда экологик стандартларга эришиш учун босқичма-босқич мақсадларни белгилаш мақсадга мувофиқдир.

Бундай ҳолда, сув объектлари ҳолатининг якуний кўрсаткичи сув экотизимининг ёки унинг алоҳида абиотик ва биотик таркибий қисмларининг ҳолатини тавсифловчи белгиланган меъёрлаштирилган кўрсаткичлар бўлиши керак [6].

Экологиянинг асосий постулати сувлар ҳолатининг қирғоқлар ҳолатидан ажралмаслиги тамойилидир. У нафақат назарий ва экспериментал жиҳатдан асосланган, балки қонунчилик ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида узоқ вақт давомида амалга оширилган. 2007 йил 1 январдан бошлаб Россия Федерациясининг Сув кодексининг кучга кириши билан қирғоқ сув объектлари таркибидан чиқарилади (5-модда): "...2. Эр усти сув объектлари эр усти сувлари ва улар билан қопланган қирғоқ чизигидаги қуруқликдан иборат. Шунинг учун энди қирғоқ чизиги чегараларидаги сув объектларидан фойдаланиш ва муҳофаза қилиш мураккаб бўлиши мумкин эмас.

Сув фондининг соҳилбо'йи ерларидан комплекс фойдаланиш ва муҳофаза қилиш концепсиясини яратиш зарур. 2006 йил 3 июндаги "Россия

Федерациясининг Сув кодексини кучга киритиш тўғрисида" Федерал қонуни билан эрларнинг сув фонди эрлари рўйхатидан чиқариб ташлашга оид ўзгартиришларни бекор қилишдан бошлаш керак. сув объектининг сувни муҳофаза қилиш зоналари, марказлаштирилган ичимлик ва маиший сув таъминоти манбаларининг санитария муҳофазаси зоналари.

Россия Федерациясининг 2006 йил 3 июндаги 74-ФЗ-сонли Сув кодекси сувни ҳимоя қилишнинг геометрик қоидаларини дам олиш йўналиши бўйича сезиларли даражада ўзгартиради. Дарёлар учун сувни муҳофаза қилиш зонасининг кенглиги 200 м гача, кўллар ва сув ҳавзалари учун эса 50 м дан ошмаслиги керак. Аммо бу сув алмашинувининг секинлашиши, оқава сувларнинг суюлтирилишини, интенсивлигини пасайтиради. аерация ва умуман, сув массаларининг ўз-ўзини тозалаш қобилияти сув объектларининг оқимларга нисбатан заифлигининг асосий омилidir. Бу турғун, яхши иситиладиган саёз сувлар бўлиб, улар фитопланктонларнинг гуллаб-яшнаши, макрофитлар билан ўсиб бориши ва этарли миқдорда озуқавий моддалар мавжуд бўлганда ботқоқланиш учун энг яхши ошхона ҳисобланади. Булар кўллар ва сув омборларининг асосий, чуқур ўрганилган гидроэкологик камчиликлари бўлиб, улар доимо сувни муҳофаза қилишга эътиборни кучайтиришни талаб қилади.

Кўриб турганимиздек, 2007 йил 1 январдан кейин (РФ ВС кучга киргандан кейин) сув объектларининг сифат ҳолатининг барча кафолатлари уларнинг ифлосланиши, тикилиб қолиши ва камайиб кетишига йўл қўймаслик тамойилига қаратилган. Ушбу тамойилни техник муаммолар ва хусусий мулкни санитария-экологик назорат қилишнинг иложи йўқлиги сабабли илгари амалга ошириш мумкин эмас эди ва янги шароитларда уни амалга ошириш янада қийинроқ [3].

Сув муносабатларини “либераллаштириш” ҳозирги вақтда сув ҳавзаларининг сув муҳофазаси зоналарида ҳар қандай турдаги турар-жой биноларини, хаттоки кўп хонадонли уйларни ҳам қуриш, ёзги уйлар ва боғ томорқаларини жойлаштириш, мавсумий стационар чодир шаҳарчаларини барпо этиш имконини бермоқда. Тўғри, Санъатнинг 16-банди талабларига риоя қилиш керак. Россия Федерациясининг Сув кодексининг 65-моддасига биноан, хўжалик ва бошқа объектлардан фойдаланиш пайтида бундай объектларни сув қонунчилиги ва қонун ҳужжатларига мувофиқ сув объектларини ифлосланишдан, сувнинг тикилиб қолишдан ва камайишидан ҳимоя қилишни таъминлайдиган объектлар билан жиҳозлаш зарур. атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳаси. Ҳозирги вақтда қурилиш лойиҳаларини экспертизадан ўтказишда лойиҳа ҳужжатларининг техник регламентлар талабларига, шу жумладан санитария-эпидемиология ва экологик талабларга мувофиқлиги баҳоланади. Шу билан бирга, санитария муҳофазаси зоналарини ташкил этиш талаб этилмайдиган уй-жой қурилиши объектлари ва бир қатор булоқ ишлаб чиқариш

объектларини қуриш лойиҳалари экспертизадан ўтказилмайди. Бундай ҳолда, қурилиш объектининг атроф-муҳит экологиясига таъсирини қандай баҳолаш ва сув объектининг муҳофазасини таъминлаш керак?

Амалдаги қонунчилик бунга жавоб бермайди. Умуман олганда, Россия Федерациясининг янги Сув кодекси сувни муҳофаза қилиш зоналаридан, шу жумладан илгари амалдаги қонунчилик талабларини бузган шахслар томонидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтирди. Шу билан бирга, барча лавозимларда сув ҳавзаларини муҳофаза қилиш талаблари сезиларли даражада заифлашди. Агар аввалги қоидалар сув объектларини тўғри муҳофаза қилишга ёрдам бермаган бўлса, янги қоидалар сувни муҳофаза қилиш зоналаридаги сув ҳавзалари ва ерларнинг янада ифлосланиши, ахлатланиши ва ўзлаштирилишига ёрдам беради.

Сув хўжалиги комплексини такомиллаштириш сувни муҳофаза қилиш зоналари доирасида лицензияланадиган хўжалик фаолиятини жорий этиш, сувни муҳофаза қилиш зонасида жойлашган ҳудудда хўжалик фаолиятини амалга ошириш учун лицензиялар бериш ва сувни муҳофаза қилиш зонасини бошқаришнинг ҳудудий қоидаларини ишлаб чиқиш орқали мумкин. сув ҳавзасининг. Ноёб сув ҳавзаларида сувни муҳофаза қилиш зонасида потенциал ифлосланиш манбаларини жойлаштиришни тақиқлаш керак. Сувни муҳофаза қилиш зоналари иқтисодий фаолиятнинг зарарли оқибатларини олдини олиш учун яратилган экологик зоналарнинг турларидан бири бўлиши керак.

Бутун бошқарув тизимининг, хусусан, алоҳида сув хўжалиги тизимларининг номукамаллиги натижасида юзага келган сув хўжалиги муаммоларининг муҳим сабабларидан бири бу халқ хўжалиги ва иқтисодиётнинг турли тармоқлари томонидан сувдан фойдаланишни мувофиқлаштиришнинг йўқлиги ҳисобланади. субъектлар.

Ушбу сабабни бартараф этиш сув хўжалигида хорижий тажрибадан фойдаланиш орқали мумкин. Демак, немис ҳамкорлиги тизими каби минтақалараро ассоциациялар доирасида дарё ҳавзасида то'лиқ ёки қисман жойлашган маҳаллалар ва туманлар, чиқинди сувларни оқизувчи корхоналар ва савдо бирлашмалари, шунингдек корхоналар, жамоат сув ташкилотлари, сув сув қабул қилувчи ташкилотлар ва гидроэлектростансиялар эгалари томонидан бошқарувга ҳавзадаги барча сувдан фойдаланувчиларни жалб қилиш мумкин. Арт. Россия Федерациясининг 2006 йил 6 июндаги Сув кодексининг 29-моддаси ҳавза округи чегараларида сув объектларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш соҳасида тавсиялар ишлаб чиқадиган ҳавза кенгашларини яратишни назарда тутди. Ҳавза кенгашлари таркибига Россия Федерацияси ҳукумати томонидан ваколат берилган федерал ижроия органларининг вакиллари, Россия Федерациясининг таъсис субъектларининг давлат ҳокимияти органлари,

маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органлари, шунингдек сувдан фойдаланувчилар, жамоат бирлашмалари, Шимолий, Сибир маҳаллий халқлари жамоалари вакиллари киради. ва Россия Федерациясининг Узоқ Шарқи. Турли минтақавий муаммоларни тартибга солиш жараёнига киритиш учун икки даражали ҳавза кенгашлари тизимини яратишни таклиф қиламиз. Федерация таркибидаги ҳавза сув бошқармаларининг сув хўжалиги бўлимлари биринчи даражали бўлсин.

Сув ресурсларини бошқариш тизимини модернизация қилиш босқичларидан бири бошқарувга барча манфаатдор томонларни (сувдан фойдаланувчиларни) жалб қилган ҳолда ҳавза маъмуриятларини марказсизлаштириш бўлиши мумкин. Бу усул, айниқса, сув ресурслари тақчил бўлган ҳудудларда бошқарув самарадорлигини ошириш учун зарурдир. Ҳавзанинг ресурслар билан таъминланганлиги қанчалик паст бўлса, марказсизлаштириш жараёнининг содда ва самаралироқ бўлиш эҳтимоли шунчалик юқори бўлади. Тадқиқот натижалари кўрсатганидек [2, п. 51], марказсизлаштириш дастури қанчалик улуғвор ва кенг қамровли бўлса, сувдан фойдаланувчилар дуч келадиган муаммолар қанчалик жиддий бўлса, ислохотлар саъй-ҳаракатлари мақсадга мувофиқ ва самарали бўлиш эҳтимоли шунчалик юқори бўлади. Бу амалиётчилар орасида инқирозли вазиятларда ислохотлар энг муваффақиятли бўлади деган кенг тарқалган эътиқодга мос келади. Марказсизлаштириш жараёнида институтларни йўқ қилиш жараёнининг самарадорлигига ёрдам беради.

Дарё ҳавзасида фаолият юритаётган кўплаб ташкилотларнинг мавжудлиги ва ислохот жараёнининг узоқ давом этиши жиддий салбий омиллар бўлиши кутилмайди. Бошқа томондан, жуда зиддиятли марказсизлаштириш жараёни паст самарадорлик билан боғлиқ ва баъзи мавжуд институтларнинг тугатилиши ижобий омил бўлиши мумкин.

Муваффақиятли сув ҳавзаларини бошқариш тизими молиявий масъулият (сувдан фойдаланувчилар томонидан), молиявий мустақиллик (ҳавзада олинадиган даромадларни сақлаш) ва марказий ҳукумат томонидан қўллаб-қувватланишини талаб қилади.

Замонавий сув бошқаруви кўп жиҳатдан қарама-қарши манфаатларни ҳал қилишга интилади.

саноат миқёсида, мувофиқлаштирилган, фанлараро, ҳамкорликда, шаффоф ва мослашувчан тарзда.

Ушбу ёндашувнинг атамаси сув ресурсларини комплекс бошқаришдир. Ушбу атаманинг бир нечта таърифлари мавжуд, аммо умуман олганда, у қуйидаги таркибий қисмлар билан тавсифланади [7, п. 172]:

- у сувнинг барча табиий томонларини (масалан, миқдорий, сифат ва экологик жиҳатларини) ҳисобга олади ва улар ўртасидаги алоқаларни ҳисобга олади;

- сув хўжалигини ижтимоий-иқтисодий ривожланиш, сиёсат ва атроф-муҳитни бошқаришнинг кенгроқ контекстига жойлаштиради;

- манфаатдор томонлар билан биргаликдаги жараёнда сув хўжалиги тизимининг функциялари ва аҳамияти билан боғлиқ барча манфаатларни ҳисобга олади.

ривожланиш;

- ресурслар миқдори ва уларга бўлган талабнинг фазовий ва вақт ўзгаришини ҳисобга олади;

- у муҳим сиёсий мақсадлар ва чекловларнинг тўлиқ доирасини кўриб чиқади;

- у сувни бошқариш билан боғлиқ турли ташкилий даражаларни ҳисобга олади.

Айнан шу ёндашув асосида сувдан фойдаланишнинг ҳуқуқий-меъёрий базасини модернизация қилиш тизимини қўллаш, сувдан фойдаланишни бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизмини такомиллаштириш, сув объектлари ва автоматлаштирилган маълумотларнинг комплекс мониторинги тизимини ишлаб чиқиш мумкин. қайта ишлаш тизимлари, сувдан оқилона фойдаланишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштириш, сув хўжалиги тизимларини бошқариш бўйича қабул қилинган қарорларнинг асослилигини ошириш.

Модернизация беш даражада амалга оширилиши керак: федерал, туман, ҳавза, минтақавий ва маҳаллий.

Сувдан фойдаланишнинг ҳуқуқий-меъёрий базасини модернизация қилиш, шунингдек, бошқарувнинг ташкилий механизмини такомиллаштириш маъмурий тузилмаларнинг юқори бўғинлари ваколатига киради. Шу билан бирга, янги ҳуқуқий ва меъёрий-услубий ҳужжатларни ишлаб чиқиш ҳам, амалдагиларни такомиллаштириш ҳам кутилмоқда. Институционал механизмни такомиллаштиришдан асосий мақсад бошқарув органлари тузилмаси ва қабул қилиниши сув хўжалигини барқарор ривожлантириш учун зарур бўлган қарорлар тизими ўртасидаги изчилликни таъминлашдан иборат.

Хулоса қилиб айтиш керакки, бошқарув тизимини босқичма-босқич модернизация қилиш зарур:

1-босқич. Норматив-ҳуқуқий базани модернизация қилиш. Сув хўжалигидаги камчиликларни бартараф этишда бошқарув органларининг ваколатларини қайта тақсимлаш биринчи навбатда бўлиши керак. Бу сув

хўжалиги комплексининг табиий компонентига нисбатан объектив равишда амалга оширилиши керак.

Ушбу босқичда сувдан фойдаланиш ва антропоген таъсирнинг барча асосий турлари бўйича стандартлар ва нормалар тизимини ишлаб чиқиш вазифалари ҳал этилади.

Янги қонунлар ва меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқишда улар билан сувдан фойдаланишнинг энг яхши мавжуд технологияларини уйғунлаштириш муаммосини ҳал қилиш керак. Сувдан фойдаланиш амалиётига мавжуд илғор технологияларни жорий этиш учун Давлат корпорациясини ташкил этиш зарур. Амалга ошириш қонунчилиқни тартибга солишдан бошлаб амалга оширилиши керак. Корпорация нафақат дунёдаги энг яхши мавжуд технологияларнинг жорий этилишини таҳлил қилиши, балки уларни яратиш билан ҳам шуғулланиши керак.

2-босқич. Сувдан фойдаланишни бошқаришнинг ташкилий механизмининг такомиллаштириш.

Бошқарув органлари тузилмасининг барқарор ривожланиш мақсадларига улар ўртасидаги чегараланган ваколат соҳалари доирасида мувофиқлигини таъминлаш. Сув танқислиги бўлган ҳудудларда сув ресурсларини бошқаришни марказсизлаштириш ва уларни суви кўп бўлган ҳудудларда бирлаштириш зарур. Бу бошқарув ходимларига юкни тенг тақсимлайди.

мамлакатлар.

3-босқич. Саноат, қишлоқ хо‘жалиги ва коммунал хо‘жалигида сувдан оқилона фойдаланишни таъминлаш, сув ҳавзаларининг ифлосланишини камайтириш, сув тошқинлари ва сувнинг бошқа зарарли таъсирини камайтириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш. 64].

Ушбу босқичнинг вазифаларини ҳал қилиш учун қуйидагиларни амалга ошириш керак:

- сув хўжалигида бозор муносабатларига ўтиш;
- саноатнинг ўзини-ўзи молиялаштириш;
- сувдан фойдаланиш ва оқава сувларни утилизация қилишда рақобат муҳитини яратиш;
- сув хўжалиги ва экологик суғурта тизимини жорий этиш;
- объектларининг атроф-муҳит ва сув хўжалиги мониторинги тизимини яратиш;

4-босқич [4, б. 64-65]. сув ресурсларидан самарали комплекс фойдаланиш ва уларни такрор ишлаб чиқаришни таъминлаш, сув объектлари ва уларнинг экотизимларини тиклаш, сувнинг зарарли таъсирининг олдини олиш ва бартараф этиш, сув хўжалиги комплексини такомиллаштириш ва ривожлантириш бўйича

узок муддатли чора-тадбирларни амалга ошириш. Тўртинчи босқич вазифаларини ҳал қилиш учун қуйидагиларни амалга ошириш керак:

– мамлакат ҳавзаси ва ҳавза туманларида сув ресурсларидан комплекс фойдаланиш ва муҳофаза қилиш схемаларини ишлаб чиқиш;

- мазкур схемалар асосида Федерация субъектлари учун чора-тадбирлар режаларини ишлаб чиқиш;

- давлат томонидан сув ижараси олиш асосида сувдан фойдаланганлик учун тўловни жорий этиш;

– сув ҳавзалари ва унга туташ ҳудудларда экологик вазиятни яхшилаш;

- ихтиёрий экологик фаолиятни рағбатлантириш тизимлари.

Сув хўжалигини такомиллаштиришнинг барча босқичларини амалга ошириш фаолияти сув хўжалиги комплексини ривожлантириш ва сув ресурсларини бошқариш муаммоларини ҳал қилиш билан боғлиқ бўлган барча федерал, минтақавий ва шаҳар ҳокимиятларини ўзаро мувофиқлаштиришни ўз ичига олади.

ЛИТЕРАТУРА

1. Водный кодекс Российской Федерации (Собрание законодательства Российской Федерации, 05.06.2006, № 23, ст. 2381).

2. Всемирный банк. Сравнительный анализ институциональной структуры и политики управления водными ресурсами речных бассейнов // Использование и охрана природных ресурсов в России. 2005. № 4. с. 43–52.

3. Гордин И.В. Берегите берега. М.: Физматлит, 2007. 108 с.

4. Обоснование стратегий управления водными ресурсами. М.: Научный мир, 2006. 336 с.

5. Постановление Правительства РФ от 16 июня 2004 г. N 282 «Об утверждении Положения о Феде

-

ральном агентстве водных ресурсов» (в ред. Постановлений Правительства РФ от 30.07.2004 N 401, от 06.06.2006 N 354, от 20.12.2006 N 781).

6. Рамочная Концепция обеспечения экологической безопасности водных объектов и территорий водо

-

сборного бассейна Российской Федерации. Электронный ресурс. Режим доступа: [хттп://есорек.ру/water_концепт.дос](http://есорек.ру/water_концепт.дос)

7. Энциклопедия систем жизнеобеспечения. Изд-во Юнеско. ЭЛСС Изд. дом МАГИСТР-Пресс. 2005г. В 3-х томах. т.2.